

MORGEN SCHIJNT DE ZON

Toneelspel in drie bedrijven

door

ARIE VAN DER LUGT

**TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl**

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **MORGEN SCHIJNT DE ZON** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **ARIE VAN DER LUGT** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **12** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

PERSONEN:

SJEF KERSTEN - koppige, keiharde, maar eerlijke boer, ong. 70 jr.

TRIEN - zijn vrouw, bedillerige, vitterige bazin, ong. 68 jr.

RINUS - zijn zoon, harde werker, afgestompte sukkel, 45 jr.

BERTHA - vrouw van Rinus, vinnig en wat verzuurd, ong. 44 jr.

SJEFKE - de oogappel van alle vier, dus glad, bedorven, 21 jr.

NOL - oudste zoon van Rinus, ambtenaar geworden, 23 jr.

COOTJE - het meisje van Sjekke, met 'n oogje op Nol..., ong. 19 jr.

GRARD - 'n soortement filosoof, knecht bij de Kerstens, 40 jr.

BONK - de boerenbuurman, zo een van de oude stempel, 65 jr.

MARIE - zijn dochter, een van de zeven maar 'n schat! 20 jr.

JOAN HAMSTRA - textielfabrikantje, charmeur en nog wat..., 26 jr.

KRIELEWAAL, kiekenkoopman, vrolijke schuinsmarcheerder, 50 jr.

DECOR:

Het stuk speelt in de zomer van '56; alle drie de bedrijven achter „Ons Erve", de boerderij van Sjef Kersten, zo'n keiharde, koppige boer van de oude stempel, ergens in het schone Gelderland. Het eerste bedrijf op een middag vroeg in de zomer. Het tweede bedrijf in de nazomer, als de mussen van het dak vallen. Het derde bedrijf een paar dagen later, 's morgens, terwijl de zon maar niet wil doorbreken...

Het toneel, dat flink breed, maar ondiep gehouden wordt, stelt het erf voor, achter Sjefke's boerderij. Achtergrond: landschap in de zomer. Echter geen bewolking, maar een vlakke, grijsblauwe lucht, waarop men door lichteffecten in I de zon kan laten schijnen, in II avondrood en schemer, in III een trieste regenlucht, waar later de zon doorheen breekt. Dit alles is te verkrijgen door kleurschijnwerpers. mits men de lucht maar effen grijs-blauw schildert, zonder wolkenpartijen.

Overigens het achterdoek geheel naar smaak van de regisseur. Rechts is een gedeelte van de boerderij te zien, met een deur voor opkomst en een bank, een tuinstoel en een tafeltje. Ook van achter het huis kan men opkomen, doordat de boerderij daar ± een halve meter van het achterdoek staat. Tenslotte heeft men links tussen het geboomte een opkomst door het houten hek, dat naar de landweg leidt.

EERSTE BEDRIJF

Vroege zomermiddag. De zon staat hoog aan de hemel.

Reeds voor het doek opengaat, klinkt het geluid van Grard z'n zaag, even later overstemd door het gesputter van een bromfiets, die wordt gestart en zich snel verwijderd.

Het doek gaat open en we zien Grard, boezeroen wijd openhangend, mouwen opgestroopt, een stevige eiken paal doorzagen, links-voorplan. Langs het weggetje, links-achter, komt Krielewaal aangeslenterd. Hij draagt een smerig zwart kostuum en dito bolhoed. Hij heeft de gewoonte op een punt van zijn hangsnor te kauwen en maakt, als hij niet lacht, een melancholieke indruk. Krielewaal wil op Grard toekomen, maar juist ziet hij Trien uit het huis het erf op sloffen, daarom verbergt hij zich achter de struiken (fond-links) waar hij zichtbaar voor het publiek moeder Trien bespiedt.

Eerste Toneel:

GRARD, TRIEN, KRIELEWAAL

(Grard zaagt alsof zijn leven ervan afhangt)

TRIEN *(rechts; kijkt met veldheersblik rond en gaat dan op Grard af)*:
Wat móet dat?

GRARD *(schrikt)*: Sammekrakepitte! *(kijkt op)*

TRIEN *(giftig)*: Nou, je hoeft niet te vloeken als de bazin je wat vraagt!
(handen in de zij)

GRARD *(wist zich het zweet af)*: Ik vloek niet, maar die paal is zo fergémes hard. *(stopt een pijpje)*

TRIEN: Nou vloek je alwéér! Je bent 'n beest van 'n kerel! Je vloekt zo dikwijls dat je 't niet eens meer merkt! En mag ik nou eindelijk weten wat je hier uitvoert?

GRARD *(zit op de zaagbok; ernstig)*: Vloeken en 'n pijp stoppen, bazin! O ja, en die paal doorzagen.

TRIEN: Waarom? Waar is dat goed voor? Wie heeft je dat opgedragen?

GRARD: De baos, bazin, om maar met je leste vraag te beginnen. Die paal is voor de boes, want Rinus wou de schutting wat verplaatsen.

TRIEN: Rinus wou! Rinus heeft hier niks te willen! En die paal, waar heb je die vandaan? Wie gebruikt er nou zo'n kostelijke eiken balk

om 't hek van de boes te repareren? Waar is Rinus?
GRARD: Bij de boer. En de baas is z'n eigen opkalefateren, vanwege...
TRIEN: Je hoeft mij niet te zeggen wat de baas uitvoert! (*kijkt rond; gaat achter het huis, doch als Grard verder zaagt, terug*) Ophouden! Ik heb je toch gezegd dat je die kostelijke eiken paal niet gebruiken mag?
GRARD (*gooit de zaag neer*): Sammekrákepitte!
TRIEN: Nou vloek je alweer!
GRARD: Jij zou iemand aan 't vloeken máken met je gezanik! Ik ben niet gauw kwaad, bazin, en ik ben hier zo zoetjesaan al heel wat gewend, maar zoals je mij de leste tijd behandelt, dat neemt geen ene knecht! Ik dacht minstens dat je bij je zondagse kleren je zondagse gezicht zou opzetten, nou Sjefke thuis komt!
TRIEN: O, dacht jij dat! (*naar rechts*) Jij moet zoveel niet denken, Grard Wouters! En als je Rinus straks ziet, dan zeg je 'm dat ie... (*bij de deur*) Nee, zeg maar niks! Ik zal 'm vanmiddag zelf wel vertellen hoe ik de boes wil hebben. (*gaat 't achterhuis binnen*)

Tweede Toneel:

GRARD, KRIELEWAAL

GRARD (*kijkt haar misprijzend na; dampst heftig aan z'n pijpje, hartgrondig*): Merakel! (*neemt de zaag op, gaat rustig door met z'n werk*)
KRIEL (*heeft dit toneeltje met gepaste mimiek gadeslagen, komt nu naar Grard*) Jij bent gek!
GRARD (*kijkt verbaasd om*) Oók goeiemiddag!
KRIEL: Eer ik mij zo liet ringeloren door de bazin! Ze blafte je af, of je de eerste de beste kwajongen bent! En Rinus is nog gekker, om z'n eigen zo door z'n moeder op de kop te laten zitten. Wie is hier eigenlijk de baas?
GRARD (*rustig*) Jij niet, Krielewaal.
KRIEL: Allicht niet; dan zou je wel wat anders beleven! (*gaat op de zaagbok zitten*)
GRARD: Bijvoorbeeld?
KRIEL: Op de eerste plaats bonsjoerde ik dat ouwe foetermachien van m'n erf, en dan...
GRARD: Van wie z'n erf?
KRIEL: Wel, van mijn erf natuurlijk! Ik zeg toch: als ik hier de baas was!

GRARD (*rustig*) En wie is hier de baas?

KRIEL: Wel, Rinus toch zeker!

GRARD (*lacht kort*) Laat naar je kijken!

KRIEL: Wel, nou nóg mooier! Als Rinus toch...

GRARD (*invallend*) Als Rinus Kersten volgend jaar z'n zilveren bruiloft viert, luister goed Krielewaal, z'n zilveren bruiloft zeg ik!... dan zijn hij en Bertha precies vijf en twintig jaar de knecht en de meid van vader en moeder Kersten geweest! Alleen met dit verschil, dat een knecht z'n loon krijgt, en Rinus niet; dat ik - als knecht - naar 'n ander kan lopen als 't me hier te gortig wordt, maar Rinus moet rustig afwachten of z'n vader nog es ooit dood gaat! (*na korte stilte; ernstig*) Da's erg, Krielewaal, wanneer je als een vent van vijfenveertig ongeduldig afwacht of je ouwe er het bijtje nog es ooit bij neer gaat leggen!

KRIEL (*grinnikt*): Máák 't 'n beetje!

GRARD (*schokschoudert*) Zo zijn de toestanden hier op „Ons Erve” nou eenmaal ,Krielewaal ; 't ouwe geslacht weet van geen wijken, en 't jonge... nou ja, jóng... Rinus is vijfenveertig en z'n vrouw bijna... die twee wachten eerbiedig af, wanneer magere Hein es 'n keer met z'n knekels naar Sjef Kersten zal wenken, want éérder geeft de ouwe baas 't roer tóch niet uit handen. (*Wil weer gaan zagen, dan*) Zal ik jou es wat vertellen, Kriel? Ik ben blij dat ik hier knecht hen en niet in Rinus z'n schoenen sta, want dan zou ik óók stiekem naar de dood van m'n ouwe verlangen.

KRIEL (*draait een sigaret*): Je stelt de zaken wel erg scherp, Grard!

GRARD: Ik zeg niet dat Rinus 't doet! Hou me te goede, daar is-t-ie een veel te goeie lobbies voor! Maar 'k zeg dat ik er zo over zou denken als ik vijfenveertig was en volwassen kinderen had en nog altijd aan de leiband van m'n ouwetjes liep! Of dacht je dat Rinus en Bertha óók niet graag es zelf hier zouden gaan boeren? Als zij de kans maar kregen! Kijk nou Bertha, de zielepoot! Vierentwintig jaar geleden is ze hier ingetrouwd. Vierentwintig jaar lang steekt ze haar benen onder andermans tafel, doet ze 't werk van twee meiden, zonder ooit 'n cent op zak te hebben! Als ze gaddekke 'n paar schoenen nodig heeft, moet ze bij de ouwe vrouw aankloppen, die de hand op de knip houdt! Is 't niet om te grienen?

KRIEL: Ze zijn hartstikke gek, zij en Rinus!

GRARD (*schudt ernstig het hoofd*): Gek niet, Krielewaal, gek niet. Ze hebben 't alleen maar zo slecht getroffen. Ze zijn alleen maar zo ongelukkig, omdat Sjef Kersten zich met z'n zeventig jaren nog zo fit voelt alsof-t-ie vijftig was, en ze zijn van een oud geslacht, dat de traditie voortzet van eeuwen her. De ouwe Sjef wil niet inzien

dat er een tijd komt, waarop een vader het roer uit handen moet geven om zijn zoon een kans te gunnen. En Rinus, de goedzak, is zo met de sleur vergroeid, dat ie nooit in opstand komt.

Derde Toneel

MARIE, GRARD, KRIELEWAAL

MARIE (*in haar schoonste zomerjurkje links op; zij is 'n heel lief ding, dat ieder voor zich inneemt; lachend*): Wat staan jullie daar zwaar te bomen!

GRARD (*schrikt*): Sammekrakepitte! (*kijkt om*) O, ben jij 't maar? Dag Marietje!

KRIEL (*neemt met diepe buiging zijn hoed af*): Ah, Marietje! Schone jonkvrouw, wat zie je er weer bééééldig uit! 'n Kleur als 'n bellefleur en 'n mondje om te...

MARIE (*lacht*): Ach ga weg, jij gekke pias! (*tot Grard*) Ik snap niet wat je met die malle op je erf doet, Grard!

GRARD (*droog*): Als 't mijn erf was, Marietje...

KRIEL (*overdreven*): Nee, eerlijk, ik méén 't, Marietje! Je ziet er vandaag weer uit om te stelen, en als ik twintig jaar jonger was, dan kreeg Sjefke geen schijn van kans! (*gaat op de zaagbok zitten*)

MARIE (*giechelt*): Is 't nou uit, ouwe gek? (*tot Grard*) Is--t-ie er nog niet? (*Grard schudt het hoofd*)

KRIEL (*verontwaardigd*): Nou! Hoor je dat nou, Grard? Ouwe gek! Tegen Krielewaal notabene! Weet je wel, Marietje, dat alle meisjes van de Achterhoek achter m'n pandjesjas aan hebben gelopen? Maar ik wilde niet! Ik moest er geen, enkel en alleen omdat er niet één van jouw slag bij was! (*triest*) En dat noemt mij nou ouwe gek! Wat zeg je daarvan, Grard? Ben ik nou zo oud?

GRARD (*grinnikt*): Maar gek genoeg! Alle, ga van m'n bok af, dat ik weer es dóórpees! (*zet de zaag in de balk; tot Marie*) Nee, Sjefke is nog niet gearriveerd, maar de ouwe vrouw staat klaar om hem te gaan afhalen met opa.

MARIE: Met opa?... En ik dacht dat z'n vader hem van 't station ging halen?

KRIEL (*geheimzinnig*): Ssst! (*aan haar oor*) Vaders en moeders tellen pas mee als opa's en opoe's dood zijn. Wist je dat niet Marietje?

MARIE (*lacht*): Och, jij zwamneus! (*Grard zet zich verwoed aan 't zagen*)

Vierde Toneel

RINUS, MARIE, GRARD, KRIELEWAAL

RINUS (*vuil en bezweet op van achter het huis; blij als hij Marie ziet*):
Ha, die Marietje! Even overgewipt? (*bezielt haar goedkeurend*) Wat zie jij er deftig uit vandaag!

KRIEL: Heb ik ook al gezegd, maar van mij kan ze niks verdragen vandaag!

RINUS (*lacht*): Daar kan ik in komen! Wil 't lukken, Grard?

GRARD (*kijkt op*): 't Is zo'n fergémes harde paal, en die zaag is zo bot dat je er wel op je achterste op naar Keulen kan rijden!

RINUS: 'k Zal vader vragen dat ie es 'n nieuwe koopt! Kwam je zien of Sjefke er al is, Marietje? Dat zal nog wel een uurtje aanlopen, denk ik. (*tot Grard*) Is vader al weg?

GRARD: Bij mijn weten nog niet. De bazin liep zostraks nog de lakens uit te delen.

MARIE: Kom, dan ga ik maar weer. Ik loop nog wel es aan vanmiddag. (*naar links*)

RINUS (*aarzelend*): Ik wil wel aan moeder vragen of je mee mag naar 't station.

MARIE (*lacht*): Nee, dank je! Stel je vóór, dat Sjef mij éérder 'n hand gaf, dan háár! Allé, ik loop nog wel es langs! (*links-af*)

KRIEL (*overdreven*): Dag bellefleur! (*wuift haar*)

Vijfde Toneel

GRARD, RINUS, KRIELEWAAL

GRARD (**nors**): De ouwe vrouw zei dat 't niet goed was, van de boes! Ze zei dat we er die eiken palen niet voor gebruiken mochten, en dat je eerst wel es met háár kon overleggen. (*neemt de gezaagde paal over de nek*)

RINUS: O ja? Ik heb toch zeker met vader overlegd! Die heeft de toestemming gegeven.

GRARD: Dat schijnt hier niet voldoende te zijn. (*naar rechts*) Afijn, 't is maar dat je 't weet! (*af*)

RINUS (*naar de deur*): Ik vraag 't nog wel even, wat er nou weer aan mankeert. (*tot Kriel*) En jij, Krielewaal, kwam je voor de kippen, of loop je zomaar es langs?

KRIEL: Op „Ons Erve" loopt niemand zo maar es langs, Kersten, dat zal jij wel 't beste weten. Ja, ik kwam voor die enterkippen, en ik

bied 'n goeie prijs.

Zesde Toneel

TRIEN, SJEF, RINUS, KRIELEWAAL

TRIEN (*in haar beste zwarte spullen op uit het huis; bazig*): Komt niks van in! Ik verkoop ze niet aan jou, Krielewaal! Ik weet allang 'n beter adres! (*roept achterom*) Waar blijf je nou toch, Sjef?

SJEF (*in zijn zwarte pak op*): Jaja, rustig maar, we hebben nog alle tijd! Zo, Krielewaal, op zaken uit?

KRIEL: Ik niet! Ik ben sprakeloos!

SJEF (*lacht zuur*): Voor 't eerst zeker!

TRIEN (*tot Rinus*): Wat ben je nou opeens met de boes van plan?

RINUS (*stug*): Ik? Niks!

KRIEL (*tot Sjef*): Baas, zeg nou zelf, heb je mij je enterkippen aangeboden of niet?

TRIEN: En ik zeg je dat ik 'n betere koper weet! (*kijkt rond*) Waar is Grard nou weer? Heeft ie de bruine al ingespannen?

RINUS: Dat zal ik wel doen. (*verdwijnt achter het huis*)

KRIEL: Hoe kan je nou weten dat je 'n betere afnemer hebt, als ik je nog niet eens m'n bod genoemd heb, vrouw Kersten?

TRIEN: Ik doe met jou geen zaken! (*roept*) Bertha! Bèrtha, waar zit je nou weer? (*af in het huis*)

KRIEL (*nijdig*): Ik doe met jou geen zaken!... Nou vraag ik je toch, Kersten, wie hier de broek aan heeft! Heb jij me gezegd dat ik naar je enterkippen moest komen kijken, of niet?

SJEF: Dat heb ik gezegd, ja. Maar kom op een andere keer es terug, Krielewaal. Alles staat hier 'n beetje op z'n kop vandaag, omdat m'n kleinzoon thuiskomt van z'n studie. (*wijst op z'n voorhoofd*) Letters gefreten, man! (*trots*) Daar steekt 'n kop op die jongen... Afijn, je kent ons Sjefke!

KRIEL: Rinus en Bertha d'r Sjefke bedoel je!

SJEF: Da's 't zelfde! Wat van Rinus is, is van mij ook.

KRIEL: Jammer dat het andersom niet zo is, baas!

SJEF (*nors*): Wat wil je daarmee zeggen, Krielewaal?

KRIEL: O, niks. (*hoofdknik naar fond*) Daar komt bezoek voor je! Nou, ajuus! Als je de kippen nog kwijt wilt, dan hoor ik 't wel! (*links af*)

Zevende Toneel

JOAN, SJEF

JOAN (*in sportcolbert fond-op, met uitgestoken hand naar Sjef toe, praat wat geaffecteerd*): Ha, boer Kersten, goedenmiddag! (*handdruk*) Hoe staan de zaken?

SJEF: Best! (*bekijkt hem van terzijde*)

JOAN: Mooi weertje, nietwaar? Mooi weertje! Hum, ja, ik kwam zomaar es even langs rijden, om te zien of onze Sjef al thuis was. U wéét toch dat ik met Sjef heb schoolgegaan, nietwaar?

SJEF: Nee, da wist ik niet.

JOAN (*lacht*): Nu, toch is het zo, hoor, ik heb met uw kleinzoon schoolgegaan. O, als jongens trokken wij altijd met elkaar op.

SJEF: Zozo... ik dacht anders, zo te zien, dat je een jaar of wat ouwer was dan Sjefke. De jongen is pas eenentwintig.

JOAN: Nu ja, een jaar of vijf schelen wij wel, maar eh, toch hebben wij vroeger veel met elkaar omgegaan, Sjefke en ik. Wel, en daarom dacht ik, kom, ik zal eens even bij „Ons Erve" langs rijden, om te zien hoe Sjefke Kersten het maakt.

SJEF (*trots*): Hij maakt 't best! Afgestudeerd van de Middelbare Landbouwschool, en als 'n bok op de haverkist om nou met al die moderne poespas 't bedrijf te helpen opbouwen. (*wijst op z'n voorhoofd*) Letters gefreten, man! Daar steekt 'n kop op die jongen! Net als op z'n broer. Nol; die is nou assistent bij de landbouwvoorlichtingsdienst. Maar ons Sjefke is er handiger achter; die gaat z'n knappe kop aan ons eigen bedrijf besteden en da's goed bekeken!

JOAN: Ja, natuurlijk, dat ben ik met u eens.

Achtste Toneel

RINUS, SJEF, JOAN, later TRIEN

RINUS (**op**): De bruine staat er voor, vader.

JOAN: Ha, die Kersten! Sjefke nog niet thuis, hoor ik?

RINUS: Vader gaat 'in net van 't spoor halen. Wel, had je 'm gesproken moeten hebben?

JOAN: Neenee, ik kwam zomaar es uit belangstelling. Enne... eigenlijk had ik jullie wel even willen spreken. (*aarzelt*) Dat is te zeggen... (*lacht bête*) Tja, wie moet ik er eigenlijk over aanspreken?

SJEF (*verveeld*): Zal eraan liggen, wat je op je lever hebt! (*roept naar*

de deur) Trien! De bruine staat ingespannen! We moeten vort!
RINUS: Als 't om zaken gaat, moet je bij vader wezen.
SJEF (*verbaasd*): Om zaken?... Jij bent toch de zoon van Hamstra, van dat textielfabriekie?
JOAN (*grinnikt*): Dezelfde, ja, en ik wilde ...
SJEF (*tot Rinus*): Dan kan ie met ons geen zaken te doen hebben. Nee, niewaar?
JOAN (*gejaagd*): Toch wel! Tóch wel! Ik kwam namelijk eens informeren naar je roggeveld, maar, hum, ik merk dat dit de geschikte tijd niet is. Ik kom wel es terug.
TRIEN (*op uit 't huis*): Nou, gaan we nou haast? Als je nou niet opschiet, komen we veel te laat!
JOAN (*galant*): Dag vrouw Kersten! O, maar laat ik jullie even met m'n wagen naar 't station brengen, zeg! M'n auto staat aan de weg, en dan kunnen we misschien gelijk eens praten.
TRIEN: Niks nodig! We hebben zelf 'n sjees! Allé, Rinus! (*rechts-af, gevolgd door Rinus*)

Negende Toneel

SJEF, JOAN

SJEF (*achterdochtig*): Wat is er met m'n roggeveld?
JOAN (*nerveus*): Och, dat kunnen wij toch zo niet even stante pede bespreken, Kersten? Nee, zeg maar wanneer u mij eens kunt ontvangen, dan komen wij wel tot zaken.
SJEF (*nieuwsgierig*): Tot zaken? Ik zie 't niet! Allé, vertel nou maar gauw wat je voor zaken bedoelt, want ik hou niet van achterbaksheid! Dat je naar ons Sjefke kwam informeren, was natuurlijk maar 'n smoes, nietwaar?
JOAN (*gejaagd*): Nee, waarachtig niet! Sjef en ik hebben altijd erg goed met elkaar op kunnen schieten en daarom dacht ik...
TRIEN (*roept van achter 't huis*): Sjef! kom je nou haast? Toe dan toch!
SJEF: Ja! direct! (*tot Joan*) En dat roggeveld?...
JOAN: Nu ja, als u er persé op staat... Papa stuurde mij met een vorstelijk bod voor die lap zure grond, die aan onze fabriek grenst.
SJEF: Zure grond, zei je toch, hè?
JOAN (*lacht*): Hoor es hier, Kersten, laten wij elkaar geen Mietje noemen. Dat roggeveldje daarginds langs onze fabriek...
SJEF: Ja, ik weet best waar m'n roggeveld ligt!
JOAN: Dat kleine lapje levert je niet veel op.

SJEF: Jij schijnt 't te weten!

JOAN: En wij zouden onze fabriek willen uitbreiden.

SJEF: En dáárom is die grond niks waard!

JOAN: Voor u niet. Voor ons wel! Ons is dat strookje grond zoveel waard, dat papa je voor die twee hectare zandgrond vijfmaal de getaxeerde prijs biedt! (*lacht schaapachtig*) Maar dan ook vlug beslissen, hè! Zo'n prijs maak je nooit meer!

TRIEN (*om 'n hoek van 't huis; giftig*): Zeg Sjef! Laat je me nou voor gek op de sjees zitten? Wat heb je toch?

SJEF (*geamuseerd*): Even zaken doen, moeder! „Stamp de péde", noemt meneer Hamstra dat! (*tot Joan*) Nou, jongeheer, zeg jij maar tegen je pa dat ie geen metertje van m'n zure grond krijgt! Nog niet al biedt ie tien keer de getaxeerde prijs, begrepen? „Ons Erve" zal niet kleiner, maar wel groter worden! En nou moet ik nodig vort! (*gaat naar rechts*)

Tiende Toneel

NOL, TRIEN, JOAN, SJEF; later BERTHA

NOL (*hartelijke, sympathieke jongeman, links-op; zet zijn bromfiets event. gewone fiets tegen het huis; vrolijk*): Ha, Joan! (*tot Sjef*) Nou, opa, jullie kunnen gerust hier blijven, want de trein is al binnen.

SJEF (*verbaasd*): Wát zeg je? (*kijkt op zijn horloge*) Je zal wel gelijk hebben, ja! Ik loop achter!

TRIEN (*driftig naderbij*): Zie je nou wel? Heb ik 't je niet gezegd? Jij altijd met je getreuzel! (*tot Nol*) En waar is-tie-nou? Waarom heb je 'm niet achterop genomen? Je laat je bloedeigen broer toch geen dik uur lopen?

JOAN (*ziet zijn kans*): Zal ik hem even tegemoet rijden? Met m'n wagen ben ik zà terug!

NOL (*lachend*): Ach, welnee Joan! Sjfke is niet alleen, anders had ik hem toch zeker wel achter op m'n brommer genomen!

TRIEN: Niet alleen? Wat bedoel je daarmee?

BERTHA (*in werkplunje over de onderdeur*): Moeten jullie nou haast niet weg, vader?

SJEF: Nee!

NOL (*hartelijk*): Ha, moeder! Sjfke is al in aantocht, hoor! En hij brengt nog iemand mee ook.

BERTHA (*naar buiten, verbaasd*): Wat je zegt! En waar is Sjfke nou? (*kijkt rond*)

NOL: Hij zou nog 'n paar boodschappen doen in stad en dan nemen

ze 'n taxi hierheen.

TRIEN: Toemaar! Of 't geen geld kost! (*tot Sjef*) Had jij dan ook voortgemaakt met de bruine 1

BERTHA: En wie brengt ie dan mee, Nol? Wat doe je toch geheimzinnig!

NOL (*lacht*): Dat moest 'n verrassing blijven, moeder.

TRIEN (*driftig*): Allé! we gaan naar binnen Bertha, vort! Ga je opknappen! Heb ie de koffie bruin?

BERTHA: Mens, hoe kán dat nou? En je had toch gezegd dat ik moest wachten tot jullie terug waren? (*pratend met Trien het huis in, gevolgd door Sjef*)

Elfde Toneel

JOAN, NOL

JOAN (*heeft dit alles hautain lachend aangezien*): Nounou... als ik 't zo bekijk is die Sjefke hier 'n hele persoonlijkheid aan 't worden (*presenteert sigaret*) Opsteken?

NOL (*neemt er een*): Wat zal ik ervan zeggen, Joan. altijd opoe's hartelap geweest, omdat ie naar opa is vernoemd, en later kreeg ik het in m'n hoofd om niet op „Ons Erve" te blijven... (*gaat op de zaagbok zitten*) terwijl Sjefke bovendien boer is in hart en nieren, nouja, een modèrne boer dan!

JOAN (*presenteert vuur, steekt zelf ook op*): En waarom jij niet? je bent per slot van rekening de oudste. Jij had toch ook een moderne boer kunnen worden. Voel je niet voor het bedrijf?

NOL: Voor het bedrijf wel, Joan, maar niet voor het ongeduld en de stiekeme haat, die je gaat verteren als je te lang op je beurt moet wachten.

JOAN: Ik begrijp je niet.

NOL (*staart naar de grond*): Ik hou te veel van m'n vader, Joan, om ongeduldig op z'n dood te gaan zitten wachten. En ik zou hier geen vrouw op het erf willen halen, die diep in haar hart, en misschien wel openlijk, mijn moeder begint te haten omdat zij maar steeds haar plaats niet wil afstaan aan de jonge boerin! Ik wil niks van m'n grootjes zeggen; ze menen 't goed met ons allemaal, maar... mijn ouders hebben al die jaren sedert ze hier zijn ingetrouwd nooit es zichzelf kunnen zijn, nooit es het bedrijf kunnen voeren, zoals zij het zich hadden ingedacht. Altijd moet m'n vader opa naar de ogen zien. Altijd ligt m'n moeder met opoe overhoop, die de sleutelbos en de knipbeurs niet wil overgeven aan een vreemde. (*bitter*) Ja, 'n

vréemde!... Zó wordt moeder hier nog beschouwd, na vierentwintig jaren haar beste krachten aan „Ons Erve” gegeven te hebben! En een vreemde zal zij blijven zolang opoe hier regeert. Een meid, die harder werkt dan andere meiden, maar alleen kost en inwoning geniet, géén loon! Snap jij nou waarom ik geen boer wilde worden, Joan?

JOAN (*schamper*): Ik begin te snappen dat er iets rôt is op „Ons Erve”! Ik geloof dat de tijd hier een halve eeuw heeft stil gestaan en dat jullie te veel bij 't verleden leven! Gewoonweg belachelijk, dat een stel ouwe. mensen de baas speelt over een struise boer van ver in de veertig, die zelf alweer volwassen kinderen heeft

NOL (*staat op*): Of het belachelijk is, dat zullen we maar in 't midden laten. Ik weet alleen dat het een beroerde toestand is, waar ik geen oplossing in zie. En daarom ben ik er uitgetrokken, opdat ik m'n vader niet zal gaan haten wanneer hij eindelijk de boer op „Ons Erve” wordt en evenmin zijn plaats wil afstaan als opa dat heeft gedaan. (*lacht wrang*) Allé! ik heb mijn hart es gelucht en jij weet nu waarom er tegenwoordig zoveel boerenzoons emigreren, of hun geluk in een ander vak beproeven dan waaraan ze hun hart hebben verpand. Want je moet niet denken dat deze toestand alleen op „Ons Erve” zo is... Ik ken verscheidene boerderijen in de omgeving, waar dezelfde wantoestanden heersen. En weet jij er een oplossing voor?... Ik niet!

JOAN (*schudt het hoofd; peinzend*): Het lijkt mij een vrij duister geval... Als de lui bij ons op de fabriek een dagje ouder worden, dan gaan ze met pensioen en ze maken plaats voor de jongeren.

NOL (*heftig*): Kunnen zij doen! Voor hun is dat allemaal door de overheid geregeld! Maar waar moet de boer van leven, die zich uit zijn bedrijf terugtrekt?

JOAN: Maar de boeren hebben het toch goed vandaag aan de dag?

NOL: Best! Héél best, bij vroeger vergeleken! Maar hij heeft heel zijn kapitaal gestoken in het bedrijf, dat hij met zijn werk en zweet heeft opgebouwd. Kan hij nu weer een deel van dat kapitaal aan het bedrijf onttrekken om een huis te bouwen en rustig te gaan rentenieren? Waar moet zijn zoon dan weer van verder boeren?

JOAN: En tóch zou het in die richting gezocht moeten worden, Nol.. Als de zoon zo graag zelfstandig wil gaan boeren, dan moet hij ook maar genoeg nemen niet een wat schraler bedrijf dan zijn. vader bezat. En ik vind het redelijk dat een deel van het kapitaal aan het bedrijf onttrokken wordt, om de ouders een onbezorgde levensavond te garanderen in ruil voor het bloeiend bedrijf dat zij achter laten!

Twaalfde Toneel

GRARD, NOL, JOAN

GRARD (*rechts-op*): Sarmekrákepitte! Als dat die vent van de hempiesfabriek niet is! (*Nol lacht*)

JOAN (*gebelgd*): Heb je er bezwaar tegen?

GRARD: Dat zal er helemaal aan liggen wat je hier te zoeken hebt!

JOAN: Daar heb jij niets mee te maken, wel? Of ben jij soms de baas op „Ons Erve”?

GRARD: Jammer genoeg niet, anders zette je hier geen poot op m'n erf!

NOL (*verbaasd*): Zeg Grard, wat heb jij ineens?

GRARD: Ik niks, maar hij heeft wat! Een hoop verbeelding, en 'n stel schooiers van werklui in z'n fabriek! (*giftig tot Joan*) Als dat volk van jou nog één keer in m'n roggeveld komt, dan jaag ik ze 'n schot hagel door d'r achterste! En wee de slampamper die nog es 'n vuile vlerk naar de bruine durft uit te steken! Ik zal de baas waarschuwen, dat ie jou in de gaten houdt, sinjeur!

NOL (*lacht*): Maar Grard!

GRARD: Ja, nou staat dat heerschap hier met 'n uitgestreken tronie, maar hou 'm in de smiezerd, Nol, want hij is zo gemeen als-t-ie gróót is! Weet je wel dat ie onderlast de bruine z'n billen heeft laten teren?

JOAN (*effen*): Kom, ik ga opstappen, Nol! Die man is dronken en ik heb geen tijd om naar z'n gebazel te luisteren. Adio! (*snel fond-af*)

Dertiende Toneel

GRAD, NOL

GRARD: Ja, nou neemt ie de kuierlatten, hè, omdat ie in z'n hemd wordt gezet! Weet je wat die smeerpoetsen van de fabriek gedaan hebben? Toen ik onderlest met de bruine langs 't roggeveld werkte, toen heb ik 't stomme dier daar effen alleen gelaten omdat je vader me riep. Ik ben misschien tien minuten weg geweest en toen ik terug kwam, toen dacht ik al bij m'n eigen: wat is 't beest ongedurig. Net of d'r een horzel in de buurt is! Maar d'r was wat anders in de buurt, die krenge van de fabriek! Ik zag er juist een paar achter de

schutting duiken toen ik rondkeek. En die mooie meneer Nol, die stond met z'n uitgestreken postzegel voor 't raam te kijken! Maar, goed, ik nog geen erg, hè! Ik dacht wel, wat stinkt 't hier maar ze waren 't dak van die snertfabriek aan 't teren, dus dan let je daar zo niet op. Effen later zeg ik: hort, bruine! Maar 't beest wil niet lopen. Ik denk: wa's dat nou! En ik geef hem 'n klats op de billen. (*giftig*) Ongelogen, Nol, m'n hand bleef in de prut kleven! Hadden ze me daar dat stomme dier z'n billen geteerd, de schooiers! Ik ben de hele middag bezig geweest om 't eraf te krijgen en de bruine heeft er gewoonweg een schrale kont van overgehouden!

NOL: Dat is natuurlijk een minne streek, Grard, maar wie zegt dat Joan daar wat mee te maken had?

GRARD: Dat zeg ik! Ze zitten ons daar bij 't roggeveld al 'n half jaar te treiteren en dat met de bruine hadden de schooiers niet kunnen doen als hij er tegen was geweest, want hij stond er grijnzend naar te kijken en ik wed dat ie het ze zelf heeft opgestookt. Nee, vertel mij niks van de Hamstra's, want die heb ik dóór! Ze hebben zin in 't roggeveld; dat is 't 'm! En daarom spuien ze er al de vuiligheid van de fabriek, verfafval, en bijtmiddelen die de rog aantasten.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto